

GAZETA TRANSILVANIEI.

Redactiunea si Administratiunea:
Brasiovu, piati'a mare Nr. 22. — „Gazet'a" ese:
Joi'a si Duminec'a.

Pretulul abonamentului:
pe unu anu 10 fl., pe siese luni 5 fl., pe trei luni
2 fl. 50 cr. — Tieri esterne 12 fl. pe unu anu séu
28 franci.

Anulu XLII.

Se prenumera:
la postele c. si r. si pe la dd. corespondenti.

Anunciurile:
un'a serie garmondu 6 cr. si timbru de 30 cr.
v. a. pentru facare publicare. — Scrisori ne-
francate nu se primescu. — Manuscripte nu se
retramitu.

Nr. 34.

Dumineca, 29 Aprile 11 Maiu

1879.

Brasiovu, 28 Aprile (10 Maiu.)

Ce veti dice, déca va esi la lumina, cà tôte luptele si certeie seculare dintre Romani si Unguri au fostu numai — o simpla neintielegere, numai unu resultatu alu neincrederei reciproce între aceste doue popóre? Dér' apoi, veti intrebá cu mirare, cine a mai vediutu vreodata, cà domnulu se aiba incredere in sclavu si asupritulu iu asupritoriulu seu?

Cu tôte aceste s'a gasitu unulu, care a voitu se demonstreze, cà nimicu alt'a decâtu neincrederea ce domnesce între noi si între Maghiari e caus'a la tôte neajunsele ce le-amu suferitu si le suferimu inca si astadi, cà noi aveamu si avemu intentiuni bune fačia de Maghiari, dér' acesti'a nu se incedu in amicitia nóstra si de aci vine totu reulu — hinc illae lacrimae.

Aceste si asemeni tese a sustienutu deputatulu activistu- guvernamentalu d. Nicolae Strevoiu cu ocaziunea desbaterei generale asupra proiectului de lege pentru introducerea limbei maghiare in scolile populare.

Va se dica dupa d. Strevoiu acel'a care vine te despoie de drepturile tale, care nu 'si iea numai miediulu din pane ci si cój'a pe unde e buna 'ti lasa numai partea cea uscata si arsa a ei, cà se nu mori tocmai de fóme, — comite unu actu de neincredere. Déca Maghiarii nu ne lasa se avemu maioritare nici macaru intr'unu micu comitatu, déca sustienu o lege electorala exceptionala pentru Transilvania, déca calca pe fiecare di in pecióre chiaru legile aduse de ei, încátu ele suna in favorulu nostru, déca nu facu nimicu pentru cultur'a nóstra, ci caséza meru inca si din puçinele scoli ce le avemu, fara a pune altele in loculu loru, caus'a este numai si numai neincrederea fatala ce o au in contra nóstra.

Curioasa conclusiune. In adeveru d. Strevoiu luandu in aperare representatiuniie capiloru bisericeloru nóstre in contra proiectului de maghiarisare, s'a portatu curatu dupa preceptele evangheliei si a armecat cu pane in aceia, cari tocmai se preparau a dá o lovitura de mórte culturei nóstre nationale.

Caci ce potea face mai multu decâtu a escusá pe Maghiari puiudu cà motivu alu nedreptatiloru ce le comitu in contra nóstra simpl'a neincredere?

Se nu fimu inse nedrepti. D. Strevoiu n'a voitu se escuse pe Maghiari, scopulu seu a fostu a scusá procederea Episcopiloru nostri fačia de acelu proiectu, dér' acést'a a facut'o intr'unu modu atátu de crutiatoriu pentru Maghiari, in càtu se parea, cà se afla pe banc'a acusatiloru, si cà nu este elu care acusa.

Deórece dér', dupa a s'a parere, caus'a tuturoru releloru este neincrederea care earasi nasce neincredere, d. Strevoiu ajunge la urmatoriulu apelu càtra Maghiari: „Incercati de a aratá incredere Romaniloru, tindetile man'a de amicu si dovediti amicitia prin fapte si ve veti convinge, cà neincrederea dispare indata si cà Romanii, cari au puçini amici si multi inimici voru stringe cu incredere man'a amiculu si voru pastrá cu credintia amicitia in bine si in reu!”

Eata marea problema a impacarei Romaniloru si Maghiariloru resolvata cu puçine cuvinte. N'avemu dupa d. Strevoiu decâtu a ne dá man'a unii altor'a „cu incredere“ si neintielegerile dintre noi voru disparé cà cu-o singura suflare, cà 'si candu n'au mai fostu. Marturisimu cà acestu modu de a face politica este atátu de simplu si usioru, încatu urmandulu cu „incredere“ tôte popórele lumii s'ar poté ferici in 24 de óre.

Departe de noi de a combate pe d. Strevoiu pentru cuvintele de susu. Cetitorii nostri cunoscu intentiunile leale ce le nutrimu càtra tôte popórele conlocuitoare si ce ne facu se fimu si se pleadamu necontentitu pentru o impacare drépta si durabila între ele. Nóue ni se pare straniu numai,

cà d. Strevoiu a vorbitu astfelu sub nesce imprejurari si intr'unu momentu, candu, cumu dicea deputatulu sasu Zay, nationalitatile nemaghiare erau constrinse a se aperá in contra unui periculu de vieatia. A merge la celu ce voiesce ati dá o lovitura de mórte si ai dice: „Aibi incredere, frate, in mine, càci eu ti sunt amicu“, acést'a — ne va concede ori-cine — este cu totulu nepoliticu, pentru cà e nenaturalu.

Fórte bine a disu dér' deputatulu maghiaru Aladár Molnár cà d. Strevoiu in cea mai mare parte n'a vorbitu la obiectu. Proverbulu trivialu dice „frate cà frate dér' branz'a e pe bani.“ Molnár ia spus'o acést'a dlui Strevoiu dicédu, cà Maghiarii ceru incredere pentru incredere si déca Romaniloru le e atat'a pentru incredere se incépa ei a-o documentá fačia de Maghiari, se primésca proiectulu de maghiarisare cu multiamire si déca voru avé gravamine se mérga se se planga la dieta si la d. Molnár, care e gat'a a le luá in aperare.

Ceremu inse prea multu dela deputatulu Strevoiu. Din loculu acel'a, unde se afla, a facutu, suntemu convinsi, totu ce a potutu spre a satisfacé macaru in parte sentiulu de romanu, care nu i 'lu potemu denegá. Un'a numai amu voitu se constatamu cu acést'a ocaziune: cà incredere póte pretinde numai acel'a, care este si respectatu, prin aceea inse, cà cineva intra in clubulu lui Tisza si cersiesce dupa incredere, nu va face niciodata, cà se fia respectatu de càtra Maghiari.

Cronic'a evenimentelpru politice.

Diariulu din Prag'a „Politik“ anuntia, cà indata dupa Rusalii se voru incepe conferentiele de impacare între deputatii chei si germani din Boemia, si cà din partea Germaniloru voru luá parte la aceste conferentie Dr. Herbst, Schmeykal si Bareuther. Va se dica, nu au fostu numai o simpla manevra articulele ce s'au scrisu prin diariiele germane si cehe de unu timpu incóce in favorulu unei intielegeri între aceste doue nationalitati. Dilele trecute avú conducetoriulu Cehiloru Dr. Rieger o conferentia lunga cu siefulu partidei germane Dr. Herbst si se vede, cà cu ocaziunea acést'a s'a stabilitu o intielegere prealabila, care va servi de basa a viitóreloru negociatiuni. Se asigura, cà germanii punu inainte de tôte conditiunea, cà Cehii se intre in Reichsrath.

Este curiosu, cà, pre candu cei din Austri'a facu unu pasu decisivu inainte pe calea egalei indreptatiri a nationalitatiloru, in Ungari'a se votéza unu proiectu de lege, care contine cea mai flagranta violare a interesselor de cultura, de libertate si de egalitate ale popóreloru nemaghiare. Nu numai odata s'a accentuat in foile germane si cheice, cà impacarea dintre Nemti si Cehi, pe langa consolidarea interióra prin delaturarea nemultiamiriloru existente, are de scopu in prim'a linea si paralizarea preponderantie maghiariloru in politic'a monarchiei. Impacarea ceho-germana e indreptata dér' in contra egemoniei maghiare si ce facu intieptii barbati de statu unguri? In locu se caute astfelu a se intarí in iniru spre a poté luptá apoi cu mai mare efectu pentru interesele Ungariei fačia de Austri'a, in locu se faca acést'a, ei interita inca pe popórele nemaghiare si mai multu, facu, cà se fia si mai nemultiamite.

Evenementulu celu mai insemnatu in politic'a orientala este fara indoiéla intielegerea dintre Russi'a si Turci'a in priviti'a Rumeliei de ostu. Pre candu celelalte mari poteri isi bateau capulu, cumu se faca possibil'a esecutarea tractatulu dela Berlinu, Russulu se gandeá cumu se le traga o dunga peste socotéla si a si aflatu mediuloculu intr'o intielegere cu Pórt'a. Se dice, cà Sultanulu s'a bucuratu atatu de multu de scrisórea autografa a Tiarului si de proclamatiunea

acestiua adresata locuitoriloru din Rumeli'a, încátu a declarat generalulu Obrucev, cà nu va face intrebuintiare de drepturile ce i le da tractatulu de Berlinu cu privire la Rumeli'a orientala. Cu alte cuvinte Turci'a renuntia la dreptulu de a ocupá pasurile din Balcani si orasiel' Burgas si Ichtiman si Rumeli'a va remané scutita de presentia trupeloru turcesci. Eata cà cu proiectulu „ocupatiunei mixte“ a ajunsu lucrulu frumusielu acolo încátu nu va mai fi lipsa de nici unu felu de ocupatiune, bulgarii voru fi lasati de capulu loru si Alekopasi'a va guverná pèna se va face uniunea ambeloru Bulgarie, acést'a a fostu scopulu Russiei.

Scirea despre apropiarea dintre Russi'a si Turci'a a produsu se intielege mare neliniste in cercurile diplomatice, cu deosebire in Vien'a si Londra, si noue sgomote despre o aliantia russo-turcesca se respandescu cà fulgerulu in Europ'a. Se anuntia cà la Livadi'a unde se afla acuma Tiarulu se astépta sosirea unui ambasadoru extraordinariu turcescu. Totu semne cari nu potu face bucuria nicidecum comitelui Andrassy. Alianti'a russo-turcesca inse nu póte fi indreptata decâtu numai in contra Austriei. Oficiosii din Vien'a sustienu, cà acést'a aliantia inca nu e perfecta si cà Angli'a cu Austri'a isi dau silintia de a-o paralisá. E greu inse a tractá astadi cu Turcii, dovéda conventiunea asupra Novibazarului, care abia dupa unu jumetate de anu a devenitu perfecta. Turcii vedu, cà inca mai bine iesu la cale déca se voru intielege cu Russii, càci prietenia austriaca si anglesa ia costatu pèna acuma fórte multu si se temu, cà se nui coste pe viitoriu si mai multu.

O dovéda, cà situatiunea in Balcani s'a schimbatu spre multiamirea Russiloru este si scirea ce vine dela Ternov'a, cà Russii au inceputu cu desiertarea Rumeliei orientale si cà au inceputu asi retrage armat'a si din Bulgari'a. Se mai anuntia totodata dela Petersburg, cà Austri'a, Franci'a si Angli'a au consentitu la alegerea printiului de Battenberg de principe alu Bulgariei. Si in punctulu acést'a se implinesce dorinti'a Russiei. Printiulu Battenberg a si plecatu in urm'a dorinti'ei esprimata de imperatulu Russiei, la Livadi'a si numai dupa ce Tiarulu i va dá binecuventarea va primi deputatiunea bulgara, care i ofera tronulu.

Importanta este scirea cà presedintele Republicei franceze Grévy a tramisu pe d. Gambetta cu-o missiune extraordinara la guvernulu regelui Umberto in Rom'a. Cauta óre Franci'a o aliantia cu Itali'a? Dela o asemenea aliantia ar' poté asteptá si Romanii unu spriginu mai mare, din partea natiuniloru rudite apusane. Pèna astadi inca nu e recunoscuta independintia Romaniei de càtra poterile apusane. In privinti'a acést'a inse a facutu o declaratiune multiamitóre ministrulu Angliei Salisbury in camer'a lordiloru la 5 Maiu, dicédu cà Itali'a, Franci'a, Germani'a si Angli'a, cari nu au recunoscutu formalu independintia Romaniei, au causa acuma de a crede cà stipulatiunile tractatulu dela Berlinu voru fi pe deplinu esecutate de càtra Romania. Totu Salisbury dise cà retragerea russiloru din Rumeli'a si Bulgari'a va incepe la 3 Maiu si se va fini la 3 Augustu, in fine cà poterile voru aprobá alegerea printiului de Battenberg.

Din camer'a maghiara.

Desbaterea proiectulu de lege privitoriu la instructiunea obligatória a limbei maghiare in scólele populare.

(Continuare.)

Dupa Polit a vorbitu Stefanu Nagy pentru proiectu dicédu, cà prin acést'a implinesce o datorita de pietate fiésca, deórece tataseu Paul Nagy a fostu unulu din aceia, cari au luptatu in primele sire pentru desvoltarea limbei maghiare. Crede, cà interessulu statulu recere, cà acestu proiectu se devina càtu mai curédu lege. Prin

limb'a maghiara trebuie se se imprime copilului iubirea către patria. I pare reu, că s'au aflat oameni de ai bisericei, cari se faca a priori opozițiune proiectului, cu tôte că acest'a nu vatama interesele nationalitatiloru. (Aprobari.)

Ministru-presiedinte **Tisza**: Déca ieau cuventulu nu-o facu pentru că proiectulu de față ar' avé lipsa de-o apearare mare séu, pentru că argumentele aduse contra lui ar' fi potutu sguduf convictiunea n'ost'ra despre folosulu seu, ci vorbescu numai, pentru că s'a datu proiectulu o interpretatiune, care trece peste intentiunea si liter'a lui, care trebuie rectificata. Trebuie se observu d-lui dep. Polit, că, desi nu-i voiu urmá pe terenulu desvoltarei stateloru in Apusu si Orientu, totusiu trebuie selu facu atentu, că se nu dorésca, că noi se ne luamu încátu privesce limb'a dupa esemplulu stateloru vecine orientale. (Aplause). Căci, déca amu considerá s. e. desvoltarea in Serbi'a, atunci n'ar' trebú se aducemu o lege, că acest'a (Viua aprobare), ci ar' trebú se introducemu limb'a maghiara, că s i n g u r u o b l i g a t ó r e. (Viui aprobări). Căci nu trebuie se uitamu, că in Serbi'a locuiescu pucini Unguri, dér' locuiescu, R o m a n i in relatiu cu poporatiunea serbésca multu mai multi, cá Serbi in Ungari'a. (Adeveratu!) Déca amu voi dér' se urmamu esemplulu Serbiei — ceea ce nu vomu face — atunci aceea nu s'ar' bucurá. in numele caror'a — ear', credu, nu cu a loru imputernicire, — obicinuesce de a vorbi d-lu deputatu. (Aplause.) D-lu deputatu vorbesce de asuprire, de fortiare; vorbesce de atitierea sentiminteloru nationalitatiloru si dice, că proiectulu sta in contradicere cu legea dela 1868. Aci da proiectulu unu sensu cu totulu diferitu de cel'a celu are, pentru că legea scolara dela 1868 vorbesce de limb'a de propunere, adeca, că in scolile poporale limb'a de propunere se fia limb'a materna. Acestu proiectu inse nu dice, că limb'a maghiara se fia limb'a de propunere in tôte scolile ci determina numai, că, dupa ce traimu intr'unu statu ungurescu — ori i va placé ori nu dlui deputatu — si dupa ce in statulu ungaru celu puçinu limb'a mai inalta oficiala si administrativa trebuie se fia cea maghiara, va se se faca posibilu fiecarui cetatianu de a invetiá limb'a maghiara in scól'a poporala. Acést'a e mesur'a aceea infricosiata asupritóre de nationalitati. (Aplause).

Dlu deputatu dice: déca limb'a ungurésca are putere de a se desvoltá si preponderantia culturala, atunci n'are lipsa a fi impusa cu forti'a, căci se va latí de sine. Dér' nu s'ar' poté întórce tes'a si intrebá: déca limbile popóreloru nemaghiare din Ungari'a au putere de viétia si de desvoltare — precumu dupa a mea parere o si au in fapta — póte se le mai fia téma de viitorulu loru, numai pentru că acele nationalitati voru invetiá si limb'a maghiara? **P o l i t** (intrerumpendulu): Déca se voru afli in manile puterei de statu, avemu cauza de a ne teme. Ministru-presiedinte **T i s z a**: Déca e cauza de temere, că nationalitatile, numai, pentru că isi voru insusí limb'a maghiara voru uitá propri'a loru limba, atunci ceea ce s'a disu in contra proiectulu apare intr'o lumina cu totulu deosebita. Căci, déca esista acést'a temere, atunci unde aflamu motivulu pentru ceea ce cere d. dep., că se nu se invetie in scólele poporale limb'a maghiara? Aflamu motivulu in temerea s'a, că déca nationalitatile voru invetiá limb'a maghiara, cetatiani tieri voru intielege unii pe altii, si cá atunci nu va mai fi posibilu a semená discordia. (Viui applause.) In cestiunea nationalitatiloru nu eram, cu tôte, cá d. deputatu a numitu procederea guvernului față de Serbi nu numai siovinistica, ci necualificabila. . . **M i c h. P o l i t** (intrepupe): Fara de aceea nu va avé nici unu succesu! Ministru-presiedinte **T i s z a** (continuandu): Déca nu are succesu, de ce este d. deputatu atatu de maniatu asuprai (Iaritate). Nu eram, dicu, in cestiunea nationalitatiloru si nici nu voiu fi niciodata pentru maghiarisarea cu forti'a; pentru că sunt convinsu că a trecutu timpulu pentru espansiunea nationala cu forti'a. Atatu inse, fara a pecatui in contra liberalismului, se póte cere din p u n c t u d e v e d e r e u n g u r e s c u, cá fiacarui cetatianu se i se dé ocaziune, a invetiá limb'a statului, de alta parte din punctu de vedere alu statului este o datorie de a dá nationalitatiloru nemaghiare mediulócele spre invetiarea limb'ei statului. (Asia e!) Si pentru că acestu proiectu n'are alta intentiune, decatu aceea, de a dá tuturor cetatianiloru tieri mediulócele, cá se invetie a se intielege unii cu altii, rogu pe in. casa, cá se 'lu primésca. (Aplause indelungate).

In siedinti'a dela 30 Aprile a vorbitu mai antaiu :

L u d o v i c u M o c s á r y*) in contra proiectulu, esprimandu-si parerea de reu, cá nu póte fi de-o parere cu soçi sei de principii. Caus'a, dice, e fórté insemnata si sta in strinsa legatura cu cestiunea nationalitatiloru din Ungari'a. Arata ridiculositatea motivulu produsu de către guvern. cá

„se i se dé ocaziunea fiecaruia de a invetiá limb'a maghiara“, dovedesce, cá proiectulu de lege calca in pecióre legea de nationalitate dela 1868 si intréba, cá óre este cu scopu de a provocá odiulu in contra nationalitatii maghiare? (A se vedé Nr. 32 alu „Gaz. Tr.“) Dér' proiectulu, dice, nici nu va avé efectulu doritu, elevii din preparandii voru invetiá unguresce, dér' anevioia voru invetiá limb'a asia, cá se-o póta propune. Si apoi cumu va merge cu instructiunea? Invetiavoru copiii de slovacu unguresce fara praoca, déca nu voru avé cu cine vorbi? Fara sila si presiune nu va merge. Se dice, cá acolo, unde se afla unu invetiatoriu, care se scie vorbi unguresce, se va introduce neamenatu limb'a maghiara. Cumu se va poté eruá acést'a? Nu voru fi multi, cari voru negá, cá sciu unguresce? Ce-o se incépa ministrulu cu acesti'a? La esamenele invetiatoresci se capete numai acel'a diploma, care va fi admisu de către inspectorulu de scóle? Asia dér' pe inspectoru ilu faceti domnu peste vietiua si peste mórté. Institutele, cari nu progreséza in studiulu limb'ei se se prefaca in scóle de statu; acést'a este cea mai flagranta violara a autonomiei confessiuniloru si va aduce unu reu multu mai mare, decátu ar' fi folosulu, ce l'ar' avé maghiarisarea a câteva mii de copii de romanu. Se audu din partea aperatoriloru proiectulu frase frumóse, ei se provóca la idé'a de statu, la necesitate de a créa unu statu unitu. Dér' nisuinti'a de a ajunge la acestu resultat pe acést'a cale este o utopia.

Nationalitatile nostre tienu la nationalitatea loru si nu vomu ajunge nimicu nici cu mediulóce morale, dér' mai puçinu cu sil'a. Nationalitatea maghiara nu le impune si 'si voru cautá aliati in afara. Se recunóscemu odata, cá suntemu unu statu poliglotu, unde nu e ertatu a intrebuintiá forti'a. Si óre e momentulu oportunu pentru o asemenea actiune, acuma, candu trebuie se fimu cu totii o anima si unu cugetu, se conturbamu starea suportabila? Trebuie se ne portamu astfelu, cá lumea se aiba o buna opiniune de noi. Scirea despre acést'a actiune se va respandi negresitu si póte se aiba urmarile cele mai rele pentru desvoltarea viétoria a cestiunei orientale. Se nu ne facemu ilusiuni. Demonstratiunea Romaniloru in contra proiectulu a facutu impressiunea cea mai neplacuta, pentru că tocmai ei sunt chiamati se formeze impreuna cu noi o stavila contra panslavismului si tacerea celorlalte nationalitati inca nu e unu semnu bunu! In fine dice, cá prin vorbirea s'a a voitu numai un'a, cá se se póta dice, cá s'a aflatu macaru unulu, care si-a esprimatu parerea cu tóta francheti'a. (Aplause pe mai multe banci.)

Iosifu M a d a r á s z apeléza la tôte partidele, cá se primésca unanimu acestu proiectu, care servesce spre apeararea interesului de statu ungurescu (Aplause) **P o l e m i s é z a** apoi contra lui **Z a y** dicédu, cá multe municipii, chiaru si nemaghiare, petitióneza de multu pentru introducerea studiulu limb'ei maghiare si luandu in apearare motivele guvernului si ale comisiunei. Apoi se întórce contra lui **M o c s á r y**. Proiectulu dupa parerea vorbitorului nu o cestiune de nationalitate. Guvernulu a fostu datoriu se incépa acést'a actiune. Nu voimu, cá cele 15 milióne locuitori ai tieri se se faca deodata maghiari, voimu numai, cá fiacarui cetatianu se i se dé mediulócele de a invetiá limb'a maghiara. (Aplause.) Se n'aiba numai cativa privilegiulu de a cunósce limb'a maghiara. Fiacare fiu si celu mai seracu alu tierii, Slovaculu din Trenciu, Serbulu din Torontalu si copilandrulu svabu din Brasiovu (ilaritate) se aiba ocaziunea asi insusí limb'a maghiara (Aplause). Legea de nationalitate, pe care o lauda **M o c s á r y**, dér' pe care elu (**Madarász**) n'a aprobat'o niciodata, vorbesce de-o natiune politica ungurésca si nu sta in contradicere cu proiectulu. Nu e dreptu, ce dice **M o c s á r y**, cá legile scolare dinainte de 1848 au provocatu cert'a dintre nationalitati nu-o va provocá nici proiectulu. Multi sateni slavi tramitu copiii loru in comune indepartate, cá se invetie unguresce. Legea presenta ii va scuti de spesele aceste. Nu cunósce nici unu tinentu de câte 10—15 miluri, unde nu intelnesci nici unu singuru maghiaru, — cumu dise **M o c s á r y**. Proiectulu de față nu va impedecá limb'a nationalitatiloru, din contra va promová cultur'a loru. Ilu linistesce inse consciinti'a, cá numai puçini se voru opune proiectulu, ear' mass'a nationalitatiloru va binecuvéntá infintiarea legi. Recomenda in fine proiectulu spre primire. (Aplause vii.)

Nicolae Strevoin: Onorata casa! Proiectulu de lege din cestiune precum si pasii facuti din partea Romaniloru in contra acestui proiectu au facutu atata sange reu, mai cu séma in diaristica, incatu este de temutu, cá nu

cumu din aceasta cauza se devina imposibila ori ce tielegere intre Maghiari si Romani. Deórace dupa convintiunea mea bun'a intielegere intre aceste doué popóre za ia interessulu amendurora, imi permitu a usá de patiente onoratei case spre a face câte-va observatiuni asupra obiectulu. — Este deja lucru cunoscutu, cá facédu ou. d. ministru de culte si instructiune publica acea declaratiune in aceasta casa, cá va presentá unu proiectu de lege pentru introducerea limb'ei maghiare in scólele elementare confessionale cá obiectu de invetiamentu obligatu, Romanii respectu episcopatele loru de ambe doué confessiuni dimpreuna cu deputatiune au recursu la tronulu Maiestatiei Sale regale pentru a impedecá presentarea acelui proiectu. Nu este micu puçinu cunoscutu si aceea, cá diuaristic'a maghiara s'a folositu de acesti pasi ai Romaniloru pentru a iritá opiniune publica in contra Romaniloru. Unii imputau Romaniloru lips'a de patriotismu, altii, cá sunt contrari ai natiunei maghiare. Din parte'mi nu potu intielege aceasta procedere in aceasta iritatiune, fiind-cá de o parte eu asia sciu, cá unu dintre drepturile cardinale constitutionale este dreptulu de petitioná si cá prin urmare acei cetatiani, cari pentru óre si-cari afaceri recurgu la ajutorulu regelui constitutionali nu potu comite crim'a in contra constitutionei, pe de alta parte cuprinsulu respectiveloru petitiuni nu legitimeaza asemenea iritatiune. Cine a cetitu cu atentiune cele doué adrese asternute din partea Romaniloru la inaltulu tronum sigur, cá nu va afli nici o iota din care s'ar poté deduce, cá Romanii sunt contrari natiunei si limb'ei maghiare.

Nu in contra invetiarei limb'ei maghiare s'au declarat Romanii, ci in contra modulu, cu care se proiectéza esecutarea acestuia, si prin care este de temutu, cá se pericliteaza cultur'a nationala a Romaniloru. Asia déca caus'a procederei din partea Romaniloru nu este de-a se cautá in óre-si care dusmanie indreptata in contra Maghiariloru, ci cu durere trebuie se marturisescu, in neincrederea reciproca ce a domnit in trecutu si domnesce si astadi intre Maghiari si Romani. De candu natiunea maghiara a intratu in deplina posesiune a potestatiei constitutionale in Ungari'a fatia cu Romanii n'a documentatu alta, decatu numai neincredere si inca atatu pe cale legislativa, catu si pe cale administrativa. Numai neincrederea póte fi caus'a, cá Maghiarii la organizarea si arondarea comitateloru au adus astfelu de legi, in urm'a carora cele doué milióne si jumtate de Romani din Ungari'a abia potu avé maiortate in representatiunea unu micu comitatu. Mai batatoriu la ochi este inse, cá desi uniunea Transilvaniei cu Ungari'a este astadi faptu complinitu, totusi in Transilvani'a se sustiene astfelu de lege electorala, care nici pe de parte nu este asia de liberala cá cea din Ungari'a, si care fiindu indreptata espresu in contra Romaniloru a avutu si are acelu resultat, cá in Transilvani'a astadi sunt puçine cercuri electorale, in cari alegatorii romani se fia maiortate. Totu neincrederea este caus'a si la acea procedere, cá acele legi, cari ar' suná in catu-va in favórea nemaghiariloru, prin urmare si a Romaniloru, nu numai cá nu se esecuta esactu, dér' si déca se esecuta, aceasta se face totdeauna in nefavorulu loru. Abstragendu de la aceea, cá legea despre egalitate indreptate a nationalitatiloru din anulu 1868 nici in privinti'a usarei de limbi nemaghiare, nici in privinti'a demurmirei de ampoiati romani nu se observa, trebuie se constatu cu parere de reu, cá nici chiaru legea despre instructiunea publica nu afla drépta intrebuintiare. Artic. de lege 38 din 1868 in § 58 dice espresu: „Fie-care adultu se 'si aiba instructiune in limb'a materna, in catu acest'a este limb'a usata in comun'a respectiva. In comuni amestecate sunt de-a se aplica astfelu de invetiatori, cari sunt capabili de-a propune in limb'a respectiva.“ Nici această dispozițiune a legi nu se observa. In scólele infintiare din partea statulu in comune romanesci se aplica astfel de invetiatori, cari nu sunt capabili de-a propune in limb'a romana. Pentru cultur'a cetatianiloru romani nu numai, cá nu se face nimicu din partea statulu, ci din contra, fiind-cá unele scoli confessionale, sub pretextu cá nu corespundu dispozițiuniloru legi, se caseaza fara cá aceste se fia inlocuite prin alte scoli comunale, séu de statu, dupa cum se pretinde de lege. Astfelu in Ungari'a sunt multe comune, in cari tinerimea nu 'si póte castigá instructiunea trebuintiósá. Ba neincrederea merge asia de departe, incatu multi ampoiati subalterni credu a meritá bine de patria, déca potu aplicá Romaniloru din candu in candu lovituri.

Onorata Casa! Este lucru naturalu, cá neincrederea nasce neincredere, si cá prin lovituri nu se nutresce increderea. Deci nu este nici o mirare, déca Romanii au privitu proiectulu de lege din cestiune cu neincredere si s'au spaimentatu audiendu, cá are a se aduce o lege de unu ataru cuprinsu, fiind-cá prin această isi vedeau periclitata existenti'a scoliloru loru confessionale, ba chiaru cultur'a loru nationala.

Onorata Casa! Este lucru cunoscutu, cá Romanii se tienu de acele natiuni, cari au avutu nefericirea de-a remane inapoi cu cultur'a, nu din vina propria, ci prin vitregitatea trecutulu. Trei dieci de ani sunt, de candu s'a deschisu si Romaniloru calea culturai si a inaintarei, de atunci si pana acum 'si au astrins tôte puterile pentru a 'si créa

*) Cuventarea lui **M o c s á r y** pentru importantia ei o vomu reproduce in unulu din numerii venitori din cuventu in cuventu dupa diarulu stenograficu alu dietei. Red.

scoli. Dispunendu de puține mediulocce i-a costatu multa truda si multe jertfe infintiarea scóloru loru confessionale, in cari ei vedu paladiulu esistentiei si alu fericirei loru, fiindu cá Romanulu numai dela cultura asteapta fericirea sa. Sub asemenea impregiurari nu este nici o mirare, cá tendentia de a se introduce limb'a maghiara in scólele nóstre confessionale, fara a se luá vr'o consideratiune la impregiurari esceptionale, la posibilitate, si la neposibilitate si fara a se cere opiniunea autoritatiloru bisericesci competenté, cari sunt organele legale ale scóloru confessionale, dicu aceasta tendentia, a implutu pe Romani cu o justa ingrijire, fiindu-cá in aceasta procedere vedeau periculu nu numai pentru esistentia scóloru, dér' chiar' si pentru esistentia autonomiei bisericei loru garantata deja prin lege. Déca on. d. ministru de culte si instructiune publica in privint'a introducerii limb'e maghiare in scólele nóstre confessionale ar' fi cerutu informatiune dela auctoritatile bisericesci competente siguru 'si-ar fi castigatu convictiunea, cá aceasta fara nici o consideratiune si fara esceptiune nu se póte pune in lucrare fiindu-cá 'si-ar fi castigatu tot-deodata convictiunea, cá sunt multe comune romane bisericesci, cari abia potu solvi pentru invetiatoru 100 fi. la anu, cá pentru acestu salariu nu se póte afla invetiatoru cu calificatiunea de a propune in scóle 2 limbi, in fine, cá punendu-se in lucrare proiectulu de lege, ce se afla in discussiune, respectivele scoli voru trebui se fia inchise pentru lips'a de invetiatoru. In asemenea casu cu dreptu cuventu intreaba ingrijitul poporu romanescu, cá copiii sei, unde 'si vor puté agonisi cunoscintiele necesare de limba si religiune? Abstragéndu inse dela cele mai susu dise, nu se póte negá, fiindu-cá este lucru naturalu — cá prin introducerea unei alte limbi pre langa limb'a materna in scólele elementare, instructiunea poporului este impededata fara cá copiii, cari dupa verst'a si starea loru intelectualu potu invetia o limba straina numai in mica mesura se aiba vre-unu folosu dela aceasta invetiatura. Aceste sunt cuvintele pentru cari Romanii nu potu acceptá proiectulu din cestiune si nici decum lips'a de patriotismu, séu nu sciu ce contrarietate fatia cu natiunea maghiara. Nu zace in interesulu Romaniloru de a fi inimizii ai Maghiariloru, fiindu-cá prin situatiunea loru etnografica suut avisati unii la altii, deci nici tendentiele loru nu potu fi contrare natiunei maghiare, tendentiele Romaniloru sunt de natura culturala, ei nu pretindú alta, decatu cá in cultura loru nationala se nu fia turburati, aceea inse o pretindú cu tóta resolutiunea.

(Va urma.)

Budapest'a 3 Maiu 1879.

(Urmare si fine.)

Déca intru adevéru „straformarea semtiemintelor naturali ale poporatiunei“ se póte face séu nu prin apucaturi de aceste, n'ime ne séu fórte puçini cugeta dintre compatriotii nostri deputati unguri. Ei vréu se fia, ceea ce dorescu, si nu cugeta, déca acést'a se póte. Si déca nu se va poté, ce va fi rezultatulu in cele din urma.

Deputatul **M a d a r á s z** strigá in gur'a mare: „Cá lui nu-i este frica de resultatu!“ Si pentru cá se dé mai mare intarire cuvintelor sale, se bate cu manile in peptu, aretandu, ce mare patriotu este elu. Fórte nimeritu observá dlu deputatu **A l e x a n d r u R o m a n u**; „Cá atunci candu este vorbá de o cestiune atátu de delicata si importanta, domnii mei, se nu ne batemu la p e p t u, ci la c a p u. Vedemu in Polonia, cum prin limb'a russéca simtiemintele poporatiunei nu se potu schimbá; cum in evulu de midilocu romanii si serbii, candu nu scieau limb'a maghiara, luptau alatura cu ungerii in contra inamicului, cáci aveau interese comune; ér' in venitoriu, candu dvóstra veti invetiá unguresce pe sérbi si pe romani, ne vomu pomeni, cá aceste elemente nu mai vréu a luptá impreuna, cáci nu voru avé aceleasi interese. Cum guvernulu prin organele sale a abusatu de ignoranti'a poporului din Maramuresiu, facéndu pe unii a subscrie faimos'a adresa, si cum guvernulu vine si in c a pune pondu pe o adresa cá acést'a. Dnii deputati romani facura trist'a esperientia: cá romániloru pe langa patriotismulu mostenitu dela parinti li se mai cere a se transformá in unguri. Atunci apoi interesele loru nationale voru fi considerate.

Ce se va alege de acést'a multu cercetata tíera prin pretensiunile nesatióse ale compatriotiloru unguri, Ddieu scie. Vedemu numai atáta, cá tóte se intempla dupa cum ni-au profetitu despre unguri fericitul Simeonu Barnuti in cuventarea s'a din Blasiu la anulu 1848. Ómeni, cari nu sunt condusi de minte, ci de patim'a órba, cari nu au semtiu pentru lipsele nóstre nationale, cari batjocurescu simtiemintele ce ne léga de stramosii nostri, si ne timbréda de tradatori si de ghiauri, déca indrasnimu a mai remáné románi.

Domnii ministri din Budapest'a sunt preocupati, cum se se intarésca si se remana mai multu

timpu la putere. Nime dintre ei cugeta seriosu la adeveratele nóstre lipse nationale, la dorintiele poporului romanu negligiatu si subjugatu de seclii. Dupa ce bietulu romanu cu sudórea feçiei sale se ingrigesce de sustinerea lui si a copiiloru, solvesce darile in bani si in sange, face destulu porunciloru lui Ddieu si a ómeniloru, mai este inca in feratu si suspionatu de reu patriotu si tradatoriu, pentru-cá nu se lapeda de traditiunile parintiloru sei. —

„N'ar fi agitatiuni nationale intre cetatianii acestei tieri, — dicu deputatii din camer'a Ungariei, — déca n'ar fi agitatori periculosi in sinulu lui. Poporulu romanu e bunu si blandu, numai nu trebue stricatu!“ Óre acesti apostoli straini se aiba intru adevéru mai multa anima pentru lipsele poporului nostru, de cátu inteliginti'a nóstra romana, asia dísa „agitatori“? Cine a seracitu si negligiatu si in trecutu pe poporu? De ce astadi poporulu romanu nu sta pe acea trépta culturala, unde cu totii amu dori se fia ajunsu? Dupa ce in seclulu de midilocu poporulu fú desbracatu de drepturile de omu, cine au batutu si maltratatu pe episcopii si protopopii románi? Cine ne-a luat inteliginti'a romána miréna ce o aveamu? Cine se repediesce si astadi asupra poporului? Agitatorii nationale ori **Madarász et Consortes**?

Terrorisarea si minciun'a, poft'a de a inghití totu, si naravulu de a rapí cele mai scumpe thesaure ale animei, sunt atributiele cele mai slabe de a poté domni asupra popóreloru. Popórele de sub sceptrulu habsuburgo-lotharingicu intre impregiurarile actuale potu considerá de unu avantajiu deosebitu, cá seclii intregi au domnit nemtii asupra nóstra prin mintea si inteliginti'a loru.

Onoratii cetitori ai „Gazetei“ voru avé ocaziune a ceti discursurile deputatiloru romani in tóta estensiunea loru. Voru poté judecá, cum acesti reprezentanti si-au sciutu face detorinti'a cu demnitate si abnegatiune. Voru aflá, déca cuprinsulu acestoru vorbiri nu coresponde faptelor dilnice si impilariloru ce suferimu, déca aceste discursuri sunt basate pe realitate ori inchipuire si rea vointia, dupa cum afirma acést'a ministrii si siovinistii din dieta.

Ori cátu de tare desaprobamu purtarea maioritatii din camera façia de simtiemintele si lipsele nóstre romane-nationale: remanemu inse si mai departe in firm'a convictiune, cá aici in Orientulu Europei elementulu maghiaru este acél'a, care mai puçinu ni póte fi periculosu. Dupa esperiintia indelungata si trista, maghiarii, — cá fratii loru de sange si de naravuri turcii, — voru veni odata la convingerea: cine este romanulu, si cá erá mai bine si de ei si de noi, déca de buna vreme ne sciamu stimá si apretia. Celu mai de frunte in teressu alu statului este: cá elementulu maghiaru si celu romanu se remana intactu, cá puterile se nu si le respésca in lupte sterile, ci acuma in a unspredece-óra se caute a indestuli si a fericí aceste dóue popóre.

O voce din Romani'a

asupra proiectului de maghiarisare alu dloru Tisza-Trefort.

Credemu, cá va interessá pe cetitorii nostri de a cunósce si parerea, ce o au Romanii din Romani'a, despre noiele porniri de maghiarisare ale guvernului ungurescu. Eata ce scrie „R o m a n u l u“ organulu principalu alu partidei nationale liberale cu privire la aceste:

„Camer'a din Pest'a a inceputu desbaterea proiectului de lege pentru maghiarisarea nationalitatiloru. Nu ne place se ne amestecamu in atacerile din intru ale nici unui statu, dupa cum nu ne place se vedemu pe straini amestecandu-se in afacerile nóstre; déru, facéndu parte dintre popórele orientale, pe care situatiunea geografica si necesitatea esistentiei le obliga de-a trai nu numai in pace unulu cu altulu, ci si in cea mai perfecta intielegere, pentru cá astu-felu se 'si póta garantá reciproc si cu puteri unite interesele si esistentia, credemu cá este pentru noi o inalta datorita patriotica de-a ne incercá se oprimu pe poporulu maghiaru, si mai cu osebite pe actualii lui conducatori, pe calea fatala pe care inaintéza atatu de rapede si neprudentu.

„Devis'a marelui statu alu Austriei a fostu si este inca: Viribus unitis (cu puteri unite). Observarea acestui principiu a fostu temel'ia politice austriace; multiamita acestei solide temelii, Austri'a a pututu tiené, in timpu de vécuri, intrunite in giurulu stindartului seu poporatiuni de ginti si de limbi deosebite. Principiulu egalitatii aceloru

poporatiuni intre ele erá puterea, care le intruncea, le alipi'ea una de alta, candu nevoi'a aperarii statului o cerea, déru le lasá libere de a trai órecum o viétia a loru propria, de a se cultivá in sensu nationalu pastrandu'si limb'a si avéndu o autonomia óre-care. Constitutiunea din 1867 este primul pasu facutu afara din calea vechia si intiepleta, pe care o indicase vointi'a diferiteloru poporatiuni si necesitatea esistentiei loru nationale, si in acelasu timpu comuna cu a celoru-l-alte. Constitutiunea aceea asigura natiunei maghiare o esistentia separata; din acestu punctu de vedere ea trebuia se fia primita cu bucuria de toti ómenii ce dorescu a vedé Europ'a organisata dupa nationalitati: din nenorocire, ea avea inse defectulu capitalu de a despoia pe cele-l-alte natiuni din regatulu ungurescu de drepturile recunoscute loru si péna aci practicate, de a le impune unu felu de miciorare in situatiunea loru politica, miciorare pe care n'au meritato, care este nedrépta, nelogica si chiaru primejdíosa. Acea Constitutiune fú primul pasu pe o cale gresita, dupa noi, intru catu privesce celelalte nationalitati, afara de cea maghiara, si contraria invetiamentiloru istoriei; proiectulu pentru maghiarisarea nationalitatiloru este alu douile pasu pe acést'a fatale cale.

„Invetiamentele ce tragemu din istoria, principiele, ce profesamu, necesitatea intrevéduta si de unii politici maghiarii, cá tóte popórele orientale se traisca in intielegere unulu lènga altulu, pentru a-si poté garantá reciproc esistenti'a, ne impunu a face acést'a desteptare veciniloru nostri Maghiari. E o mare si neiertata gresiéla de-a repeti in secululu XIX si in mediuloculu Europei procederi deja iavechite si care — ori unde au fostu aplicate péna acumu — n'au datu de cátu de rezultate rele. Aduca-si aminte de acést'a barbati politici maghiari inainte de-a inscrie, cá unu simbolu de credintia in legile loru, persecutiunea, suprimarea unoru nationalitati. Aduca-si aminte, cá natiunea romana, redusa la iobagia, persecutata, a ajunsu in Ungari'a si Transilvani'a mai reu, de cátu clas'a Pari'a pe pamentulu udatu cu sangele si cu sudórea stramosiloru ei, nu'si a perdutu de locu nationalitatea, nici caracterulu seu nationalu. Acestu esemplu trebuie se invetie pe vecinii nostri, Maghiarii, cá natiunile in genere, si natiunea romana in particularu, nu se desnacionaliséza. Prin urmare, nóuele silintie de desnacionalizare prin legi, ce le-aru face ei astadi, nu aru contribuí de cátu a introduce inamici'a intre dóue nationalitati, ce trebuie se remana si se devina in adevéru amice, fara cá aceste legi se'si póta ajunge vre-odata la scopu. Ómenii politici maghiari sunt in momentul de a face unu pasu gresitu din tóte punctele de vedere. Ne implinimu datorita de vecini si amici de a le spune parerea nóstra.“

D i v e r s e.

(Miletici nu vrea se fia agratiatu?) Diariile maghiare respandisera scirea, cá Miletici fiindu intebatu ar' fi refusat de a primi amnesti'a, de care au avutu parteo multime de osenditi, candu cu iubileulu Maiestatiloru. Aperatoriuu lui Miletici, deputatulu Dr. Polit, declara acuma intr'o scrisóre adresata diuarului „P. Lloyd“, cá a visitatu in inchisórea dela Vatiu pe Miletici, care ia declarat, cá nu i s'a facutu nici o intebare si cá ar' fi primitu amnesti'a cu cea mai mare multiamita, nu pentru sine, ci pentru famili'a s'a multu cercata.

(Sabi'a de onóre a Domnitoriului Carolu.) Cetimu in „Romanulu“: A. S. R. Domnitoriulu va primí in curéndu unu semnu mai multu despre iubirea si devotamentulu Romaniloru si care va fi un'a din cele mai frumóse amintiri despre gloriósele fapte sevérsite de armat'a romana pe campulu de bataia din Bulgari'a sub conducerea bravului ei Capitanu. Acesu semnu de omagiu si de aducere a-minte va fi o sabia de ónóre, pe care corpulu oficiarescu o va oferí Domnitoriului in memorabil'a di de 10 Maiu. Manerulu sabiei, de auru massivu, represinta unu vulturu, pe alu carui capu se afla corón'a regala. Ochiu sei sunt dóue petricele de rubinu. Partea interióra a manerului pórtá inscriptiunea: **G l o r i a e r o i l o r u c a d i u t i!** Pe fiacare din cele trei ramure ale aperatorului manerului se afla iascrisa un'a din localitatile **G r i v i t i ' a, R a h o v ' a, S m a r d a n u.** Partea din dosulu manerului, cu care se termina aceste trei ramure, representa medal'ia „**V i r t u t e M i l i t a r a**“ si crucea „**T r e c e r e a D u n a r i i.**“ Limb'a sabiei e din Toledo si pórtá pe o lature

inscripțiunea: „Bravului nostru Capitănu“, ăru pe ăealaltă; „Bunului nostru Săverănu“. Pe dosulu limbăi, adică pe partea opusă tăisăului, stă: „Virtus romana redi-viva.“ Tăca e de otielu, avăndu pe o latură Stău'a Romăniei, ăru pe ăealaltă armele țierei. Ăcătă frumătă sabiă e lucrătă de ăei d'antăi artistă din Paris, în cas'a Froment Meurice.

(Generalulu Gurko și Nihilisti.) Lui „N. Wiener Tagblatt“ i se scrie dela St. Petersburg 25 Apr.: „Nu se vorbește în general decătă despre plecarea de aci a generalulu Gurko. Ăceastă plecare s'au facutu atătă de fără veste, în ăătă ori carui omu cu judecătă i se impune întrebarea: ăe a facutu pe noulă salvatoru alu Statulu nostru se iă ăceastă hotărire, ăăci nimene nu este atătă de naïvu se creadă în observățiunile, cu care diarele ofiăose de aci înșogiescu și înfrumătăză ăcestu faptu? S'au imprăsiatū diferite șgōmote, după care Gurko 'si-ar' fi perdutu atătă de tare sarit'a din caus'a unei condamnări la mōrte din partea guvernulu nationalu secretu, pe care a gasit'ō Joi'a trecută pe biuroulu seu, în ăătă bravulu generalu, care 'si-a pastratu sangele seu rece în ăea mătă deasă plōiă de glōntie, a fostu apucatu de o frică grōznică de pūnnalulu nihilistu și 'si-a datu demisiunea. Se mătă povestescă în ăea în locuintă'a generalulu Gurko n'a intrat în ăcea di, afără de bėtranulu seu servitoru fōrte credi-tiosu și care nu pōte se fia trasu în partea nihilistiloru, numai de ăătă-va ofițieri din statul-majoru alu gardei, cari au lasatu acolō scrisori și acte. Asupra ăcestora cadiū indată banuială; se facură perchisițiuni pe la domiciliurile loru și fū arestatu un june capitănu din regimentulu gardei Preobrasensky, la care s'au gasit scrisori compromițătoare. Ăceasi sōrte o împartășiră doi din camarădi sei și unu locotenentu din brigăd'a de artileria calare. În ăcelasi timpu se facură perchizițiuni domiciliare pe la multi ofițieri din regimentele de gardă Semenovskoy, Ismailoff și Pavloff, unde poliț'a s'a purtatū în modulu ăelu mătă brutalu și a confiscatu o multime de arme și mătă alesu de trofee care proveneau din ultimulu resbelu rusșoturcu. Cu ăceste evenimente trebue se fia în legătura dispozițiunea datată din ăceasi di, prin care armăt'a este pusă sub controlulu poliției. Ăceastă ordonăntiă care, ăă monștruositate, este unică în felul ei, a produsu o mare sensățiune în tōtă populațiunea și o justă intristare în tōtă armăt'a; ăa n'are nici de cum calitătă de a micșoră iritățiunea, care domnescă de multu în ăarmată, ci va contribuī mătă multu a apropiā și mătă tare catastrof'a, de care lumea se teme atătă de seriosu.“

(Alesandru I alu Bulgariei.) Sub ăcestu titlu publica diariulu italianu „il Bersagliere“, dela 1 Maiu următōriele: „Telegrafulu ne a anunțiatu, ăă principele de Battenberg, candidatulă Germaniei, a fostu alesu, ăă principe sub nume de Alesandru I. Principele de Battenberg de familia germană, apartiene casei imperiale a Rusșiei despre mamă. Este știutu, ăă principii rusși au obiceiuulu de a se casatori cu principese germane, și ăă principesele rusșe la rēndulu loru se înșotiescu cu membri din familiile domnitorē germane. Principele de Battenberg apartiene uneiă din ăceste familii rusșo-germane; elu e generalu în armăt'a moscovită, de și famili'a s'a are demnitate sūverană în confederațiunea germană. Dăr' ăcătă calitătă, care e probabilu singur'a, care a facutu se fia alesu Alesandru I, este și unu mare obstaculu pentru numirea s'a definitivă. În ădeveru tractatululu din Berlinu a fostu în ăcătă privință fōrte claru; elu a stabilitu, ăă nici unu membru din familiile domnitorē pe la marile poteri ale Europei se nu fia alesu principe alu Bulgariei. Temerile ăe au inspiratu ăcestu articolu sunt vii și permanente și nu credu de locu, ăă au adormitu acumu. Rusșii va dice, ăă noulu principe e numai aliātu alu familiei Romanov, și ăă rudeni'a din partea despre femeii nu pōte se fia unu titlu, care se ilu escludă dela tronulu Bulgariei, dăr' totulu consistă se vedemū dăca ăealalte poteri voru aderā la numirea lui, cu atătă mătă multu, ăă unele guverne nu facuseră nici unu misteriu din preferințiele, ăe aveau pentru Aleco-Pasi'a. Dăca numirea lui Battenberg va fi anulată, ăcel'a, care va avē mătă multe probabilități de a 'i fi substituitu, va fi principele romanu Băbescu. Ăcest'a, cunoscutu printre altele și prin casatori'a s'a cu principes'a de Beauffremont, care a datu causă la nesfărșite processe, a fostu dela etatea de 8 ani departe de patri'a romană. Edu-

catu în Franci'a facū campani'a Mexiculu și ăceea din 1870 și cadiu prisionieru la Metz, de unde în timpulă asediulu scrisă o pretiōsă relatiune. Omu cultivatu, soldatu valorosu, gentilomu, educatu la tōte cuceririle civilizațiunei europene, elu ar' ăperā în peninsul'a Balcanică influinț'a latină, și ălege-reă s'a ar' fi o bariēră operei de germanisare a Dunărei-de-Josū, care acumu a luatū proporțiuni nelinșcitōre pentru Franci'a și pentru noi.“

„Bin. Publ.“

(Cale feratā bulgarēscă.) Guvernulu centralu bulgarēscu țienū în Sofi'a o conferință de barbati de specialitătă, pentru ăă se se consulteze despre calile ferate, care voru se le facă. S'a statoritu, ăă mătă antăiu de tōte se se constru-ăscă o cale ferată Varna-Ternov'a-Sofi'a, pentru ăă astfelu se lege Sofi'a directu cu Odes'a. Construirea liniei Sofi'a Vidinu se va amenā pēnă mătă tardiu. Nici Bulgării nu mătă potū trā fără drumu de feru, ăăci țier'a loru ar' remanē cu totulu izolată, dăca nu s'ar' pune în legătura cu ăealalte țieri continentale.

(Focū.) Cetimū într'o corespondință a „Tel. Rom.“: Mercuri nōpțea spre Joi 11 spre 12 l. c. punctu 12 ăre s'a escatu în comun'a nōstră romană Tohanul-nou, și ălțcum fōrte paupera, un incendiū ingrozitoriu, carele favorisatu și de unu ventu vehementu în vr'ō 2 ăre a prefacutu în cenusia averea la 17 familii, remanendu ămēni pe la usile străiniloru fără mijlōce de subsistență. Au arsu de totu 6 case în 11 șiurși trei vite. Dintre ăei arși nu a fostu nici unulu asiguratu. Intem-plarea de Mercuri nōpțea va face dōră, ăă ămēni nōștri se cunōșcă folōșele ăele mari ăe le oferescu institutelle de ăsecurățiune și pre venitoriu nu 'si va mătă lasā nimenea cas'a și clădirile economice neasigurate, cu atătă mătă vertosu, ăă în comună mătă sunt încă multe de ăceste acoperite cu paie.“ Corespondentulu, parochulu Il. Plotogea apelēză apoi în numele nenorocitoru la șemtiulu nobilu de binefacere. Ajutōrele ăe ar' incurge se se ădresēze la comitetulu parochialu din Tohanulu-nou, care va dā sēma despre șumele incurse în diarielle romane.

(Literariu.) Redacțiunea „Scōlei Romană“, care apare în Sibiu în anululu III-lea, anunță în fasciōr'a a VI-a începerea Semestrulu II, facēndu unu „ultimū apelu“ ăătră publiculu romanu, ăă se spriginēscă ăcēt'a fōiă. Este tristū, ăă ăcēt'a fōiă atătă de folositoră și instructivă redigată de o potere probată și recunoscută pedagogică, ăă d. Petri, ăbiă se mătă pōte susțienē. Cumu vomu potē progressā, dăca nu vomu imbrăgiosā totū din tōte partile pușinele nōștre întreprinderi literare? Ne bucurămū vedēndu, ăă d. Petri este decisu a face totu posibilulu spre a țienē în viață „Scōl'a Romană“, ăcēt'a înșe nu-i va succede pentru durată fără concursulu publiculu romanu. — „Scōl'a Romană“ va aparē și mătă departe în fasciōre lunare de ăătă 3 cōle testu și învelitōrea și va costā pe anululu întregu 4 fl. pe o jumetătă de anu 2 fl. Exemplarie complete dela începutu se mătă află.

Multiamita publica.

Tărgulu Muresinlui 20 Aprilē 1879.

Curatorulu bisericeii gr. cat. din Tărgulu Muresinlui prin ăcēt'a 'si iea libertătă de a esprimā fierbintea și ădēnc'a s'a multiamitā și recunoscință pentru ună a dōu'a jertfă marăimōsă, cu care Escellenti'a S'a Prea Santitulu Archi-Episcopu și Metropolitu gr. c. Dr. Ioanē Vancea de Butēs'a, desi numai de departe informatu despre lipsele bisericeii nōștre, s'a înduratu prea grătiosu cu ocasiunea serbatoriloru s. Invieri a anululu curențu a donā bisericeii nōștre unu rēdu completu de Ornate preotiesci pentru cultulu divinū.

Desi șcimū și recunoscemū, ăă lipsele în cas'a d-lui Biseric'a greco-cat. suntū multe și mari; desi șcimū, ăă de candu Escellenti'a S'a este în fruntea bisericeii și neostenitu în fapte de ăle binefacerei și virtutiei, în gloriăcarea ei, totuși cu permissiunea Essellentiei Sale îndresnimū pentru ăcătă faptă ăi descoperi, ăă „ăă mica resplătă“ adresamū rogățiunea nōștră fierbintă ăătră Atotu potentele D-dieu, ăă se ilu țienă ani îndelungati, plini de placere, îndestulire și de sanetate, se mătă pōtă avē ocasiune de a documentā prin faptă virtutelle ăelu caracterisēză și cari ei dau vechiulu titlu la știm'a, venerățiunea și iubirea Credințiosiloru bisericeii nōștre.

Noi, ăă fideli interpreti ăi credințiosiloru bisericeii nōștre 'i uramū multi fericiti ani!

Curatoratululu bisericeii.

Dare de sēma

a comitetulu balulu romanu din Vien'a.

Societătă ăcademica „Romania-Jună“ nu mătă avē fond disponibilu. Cabinetulu de lectură alu Societății ără în p ricolulu de a fi închisū. Astfelu ără atacată, de nu es-tenti'a, ăelu pușinu valōrea Societății.

Apelulu facutu în ultimulu raportu anualu alu „Romaniei-Jună“ nu avuse rezultatulu doritū. Nu ne remășă de ălta cale de a face bani pentru Societătă decătă arangiat unu balu. Crearea unu nouu fondulu disponibilu a fostu ădăra scopulu principalu alu balulu.

Se întielege de șine, ăă de ăcătă întreprindere ăe legate și ălte scopuri generale. Nu este aci loculu se șpecificamū, nici se ne esprimemū apriātu opiniunea nōștră propriă despre valōrea balulu privitu din mătă multe puncte de vedere. Ne îndestulimū a revocā în memori'a Publici essenti'a criticeii jurnalēloru vienezē. Ăceste raportură, balulu romanu din 15 Febr. a. c. a fostu unulu din ăle mătă ștrălucite și frecuentate baluri de elite ale capitalei, ăe e mătă multu, din caus'a presentiei Altetiei Sale Imperiale: a domnulu Archiduce Albrecht și a mătă multorū plomati, ei vindicare o înșemnată politică magulitōriă pentru Romani. Deci noi, făr' a comite ărōrea de laudare propriă, la rēndulu nōștru potemū afirmā, ăă atătă succēșulu materialu și moralu alu balulu nostru, catu și șplēdōrea s'a esterna întrecū chiaru și ășteptările nōștre optimiste.

Ăă pēn'acumu nici odată s'au încassatu 3303 fl. 73 c. ăer' șpesele facu 1373 fl. 39 c. Remanū deci, ăă ven-curatū 1930 fl. 40 c. v. a., care șumă s'a ășiediatu de în cass'a „Romaniei-Jună“ și formēză acumu averea s'a disponibilă. Esistenti'a Societății ărăși este ășșigurată pe timp mătă lungu.

Dăca pe lēngă tōtă parsimoni'a observată de comite ărogățiunile totuși se urcāră la o șumă considerabilă, t buie a se luā în considerățiune, ăă șum'a loru nu mătă întrece șpesele vre-unu balu alu „Romaniei-Jună“ ăă anii precedenți, ci este mătă mică. De ălta parte balulu nostru s'a arangiatu într'unu știlu mătă mare. ășia ășemplu numai tipăriturele, portulu postalulu și șpesele uriale se urcāră de ășadată la 325 fl. v. a., pentru-ăă curamū ăir'ă de trei ori mătă multe invitățiuni ăă în ă trecutū. Numai ășia se pōte șplicā, ăă și venitululu este trei și patru ori mătă mare.

Departē de a dice, ăă ăcestu succēșu șurprindētū este meritulu nōștru recunōșcemū cu viua placere, ăă avē se-lu atribuimū marăimōsității domnelorū Patronese șberalității Publiculu romanu și filoromanu ăe ne-a șprijin-it întreprindere într'unu modu neobiceinuitu. Aducemū deci loculu ăcătă ăea mătă respectōsă multiamitā și ădășemțitā recunoscință Înaltei Case imperiale din Vien'a Altetielorū Loru Regale din Bucuresci, dōmnelorū Patron domnilorū Colectanți și Onoratulu Publicu romanu și filoromanu, a carorū generositătē ășemplariă a contribuitu de multu la ăjungerea scopulu nōștru.

În fine venimū cu bucuriă a publicā ratiociniulu ăcătetulu; mătă ădăgemū înșe, ăă avēndu informatiuni pri- despre unele colecte facute în favorulu scopulu nōștru pan'acumu nu le-amū primitu, vomū publica ulterioru șă ăceste sēu în diarielle sēu în reportulu anualu alu Societă-tulu-ăe vomū fi primitu numele respective.

Pentru comitetu:

Dr. Octaviu Blasianu
Presidintele.

Vien'a, în Aprilē 1879.

Pretiturile piătiei

din 9 Maiu st. n. 1879.

	Hectolitru.	fl. cr.	Hectolitru.
Granu	frunțea . . .	5.60	Mazerea . . .
	midiulocu . . .	5.20	Lințea . . .
	de diosu . . .	4.70	Fasolea . . .
Mestecatū	. . .	3.40	Cartofi . . .
	. . .	3.40	Sementiă de inu . . .
Secară	frumōsă . . .	3.40	„ de cānepă . . .
	de midiulocu . . .	3.20	„ „ 1 Chilo. . .
Ordiulu	frumōsū . . .	3.45	Carne de vita . . .
	de midiulocu . . .	3.30	„ de rimatoriu . . .
Ovesulu	frumōsū . . .	2.30	„ de berbecē . . .
	de midiulocu . . .	2.20	„ „ 100 Chilo. . .
Porumbulu . . .	. . .	3.55	Seu de vita prospetu . . .
Meiu . . .	. . .	4.45	„ „ „ topitu . . .
Hrișcă . . .	. . .	—	„ „ „ „

Cursulu la burs'a de Vien'a

din 10 Maiu st. n. 1879.

5% Rent'a charthia (Metalliques) . . .	66.45	Oblig. rurali ungare . . .
5% Rent'a-argintu (im-prumutu nationalu) . . .	67.—	„ „ Banat-Timis . . .
Losurile din 1860 . . .	127.—	„ „ transilvane . . .
Actiunile bancei nation . . .	828.—	„ „ croato-slav . . .
„ instit. de creditu . . .	239.50	Argintulu în marfuri . . .
Londr'a, 3 luni . . .	117.80	Galbini imperatesci . . .
		Napoleond'ori . . .
		Marci 100 imp. germ. . .

Editoru: Iacobu Muresianu.

Redactoru responsabilu: Dr. Aurel Muresianu

Tipograf'a: Ioanē Gōtt și fiu Henriu.